

* सं पा द की य *

पाठशिवणीचा दुर्दीवी खेळ

महाराष्ट्र विविध समाजांना आणि विशेषकरून मराठा समाजाला आरक्षण देण्यावरून जी कमातीची गुंतांतु आणि अस्वत्थाता निर्माण झाली आहे; तिच्यावर मागासवर्ण आयोगाचा अहवाल हे टिकाऊ उत्त आहे का; याची बिलकुल शाश्वत नाही. या आयोगाचा अहवाल स्वीकारात विधिमंडळाच्या विशेष अधिवेशनात मराठा समाजासाठी दहा टके आरक्षण देण्याचा ठरव घंगूर करण्यात येईल, असे सांगिते जाते. असे हे दुसऱ्यांदा होते आहे. मगे उच्च न्यायालयाने उचलून धरलेले आरक्षण सर्वोच्च न्यायालयाने नामंजर केले होते. तसे पुढी होणारच नाही, याची आज काहीही हमी नाही. राज्य सरकारने मांडलेला प्रत्साव विधिमंडळाने मंजूर केला तरी त्याची घटनात्मक वैधता पुण्या न्यायालयीन प्रक्रियेत तपासली जाऊ शकते. आता याचेची मागासवर्ण आयोगाचा अहवालाच्या मारे राज्यभरात झालेले अडीची कोटी कुटुंबांचे सर्वेक्षण ही भरपूर मस्ती आणि अर्थात एनएसएसचे वार्षिक शिवीर मंजूर या सर्वांवर कठल. एनएसएस शिविरासाठी क्विचिंत दुसरी कोणी शाळा असेल.

शिविराच्या दहा दिवसांमध्ये विद्यार्थी जे शिकतात, ते कदाचित दहा वर्षाच्या पाठ्यक्रमातूनही समजणार नाही. एनएसएसच्या मांडवाखालून गेलेल्या अनेक विद्यार्थींचे अमलाप्रबल बदल झालेले मी पाहिले आहेत. या उपक्रमातून खेडे, कलकलीचे कार्यक्रमातूनही आहेत, सेवाभावी संस्था उभ्या राहिल्या आहेत. पुढी महाविद्यालयाकडे परत येऊन, अशा उपक्रमातून मदत करण्याची वृत्ती, अनेक शिविरार्थींनी अंगीकारली आहे. एक प्राध्यापक आणि भारताचा सुजाण नागरिक मंजूर नमल कायमच असे वाटते की, एनएसएस हा ऐच्छिक उपक्रम न ठेवात अनिवार्य व्यायाम होता. किमान एनएसएस शिवीर तरी प्रत्येक विद्यार्थींने अनुभवावे. आपली नाल समाजाशी येण जोडणारा हा उपक्रम आहे. मनोज जरांगे पाटील यांच्या अंदोलनानंतर राज्यात कुणारी नोंदी शोधण्याचे काम चालू झाले. ज्याच्या कुणारी नोंदी सापडतील, त्याचा समावेश स्वाभाविक ओवीसी आरक्षणात होऊ शकते. याल ओवीसी नेते विरोध करीव आहेत आणि प्रतिआंदोलनाच्याही काढते आहेत, हा एक वेगाळाच मुहा झाला. खारा प्रश्न आसा आहे की, उद्या विधिमंडळाने मागासवर्ण आयोगाच्या अहवालानुसार मराठा समाजाता दहा टके आरक्षण दिले तर त्याचा या धावपठाने कुणारी दाखला मिळविलेल्या समाजाचा समावेश होणार आहे का? तसा तो होणार असेल तर सध्या ओवीसींमधून आरक्षण मिळविण्याची धावपल कशासाठी चालू आहे? आणि 'मराठा आरक्षण' यात 'कुणारी' या ओवीसी प्रवर्गाचा समावेश होणार नसेल तर आजवर जे मराठा मंजूर जेचे कुणारी असे सांगितले गेले; त्या युक्तिवादाचे काय करायचे?

उद्या हा प्रश्न पुढी न्यायालयात गेला आणि न्यायालयाने मागासवर्ण आयोगाचा अहवाल मायक करून मराठा समाजाचे मागासवर्णपेण मान्य केले तर अपवादात्मक परिवर्तित मंजूर हे आरक्षण टिकूनी शकेल. मात्र, सर्वोच्च न्यायालयाने गेल्या वेळी दिलेला निकाल याचेची बदलू शकेल, इतके भक्षम काप मागासवर्ण आयोगाने केले आहे काय आणि त्याचे प्रतिविव त्याचा नव्या अहवालात पडले आहे काय, हे तपासावे लागण्या आहे. आयोगाने नोक्याचा आणि शिक्षण या दोन्ही क्षेत्रांसाठी १२ आणि ३५ अशी आरक्षणाची टेक्कवारी ठरविली असावी. ती कमी करून सरकारने सरकारकृत उच्च अहवाल तरी आंदोलकांचे समाजाता होऊ शकेल. मात्र, उद्या हे आरक्षण सुरु झाल्याचा काही समाजाता नव्या आरक्षणाच्या तरतुदीतून सवलत आणि काहीना मात्र कुणारी या प्रवर्गासाठी असणाऱ्या आरक्षणाच्या टेक्कवारीनुन सवलत असा वेच निर्माण होऊ शकतो. हा मुदाही उद्या न्यायालयीन विकितेते येणारच नाही, असे नाही. हा अबवाल देण्याचा मागासवर्ण आयोगातील तीन सदस्यांनी अधी राजीनामे दिले होते आणि अगदी शेवटच्या टप्प्याचा सदस्यात देण्यात आला. हे सारे आयोगाच्या कामाकाजाची विश्वासाहाता वाढविणारे नाही. 'काहीही करा आणि आहाला हवा तसा अहवाल लवकरात लवकर द्या,' असे जर कुणी मंजूर असेल तर त्याचे काय, हे तपासावे लागण्या आहे. आयोगाने नोक्याचा आणि शिक्षण या दोन्ही क्षेत्रांसाठी १२ आणि ३५ अशी आरक्षणाची टेक्कवारी ठरविली असावी. ती कमी करून सरकारने सरकारकृत उच्च अहवाल तरी आंदोलकांचे समाजाता होऊ शकेल. मात्र, उद्या हे आरक्षण सुरु झाल्याचा काही समाजाता नव्या आरक्षणाच्या तरतुदीतून सवलत आणि काहीना मात्र कुणारी या प्रवर्गासाठी असणाऱ्या आरक्षणाच्या टेक्कवारीनुन सवलत असा वेच निर्माण होऊ शकतो. हा मुदाही उद्या न्यायालयीन विकितेते येणारच नाही, असे नाही. हा अबवाल देण्याचा मागासवर्ण आयोगातील तीन सदस्यांनी अधी राजीनामे दिले होते आणि अगदी शेवटच्या टप्प्याचा सदस्यात देण्यात आला. हे सारे आयोगाच्या कामाकाजाची विश्वासाहाता वाढविणारे नाही. 'काहीही करा आणि आहाला हवा तसा अहवाल लवकरात लवकर द्या,' असे जर कुणी मंजूर असेल तर त्याचे काय, हे तपासावे लागण्या आहे. आयोगाने नोक्याचा आणि शिक्षण या दोन्ही क्षेत्रांसाठी १२ आणि ३५ अशी आरक्षणाची टेक्कवारी ठरविली असावी. ती कमी करून सरकारने सरकारकृत उच्च अहवाल तरी आंदोलकांचे समाजाता होऊ शकेल. मात्र, उद्या हे आरक्षण सुरु झाल्याचा काही समाजाता नव्या आरक्षणाच्या तरतुदीतून सवलत आणि काहीना मात्र कुणारी या प्रवर्गासाठी असणाऱ्या आरक्षणाच्या टेक्कवारीनुन सवलत असा वेच निर्माण होऊ शकतो. हा मुदाही उद्या न्यायालयीन विकितेते येणारच नाही, असे नाही. हा अबवाल देण्याचा मागासवर्ण आयोगातील तीन सदस्यांनी अधी राजीनामे दिले होते आणि अगदी शेवटच्या टप्प्याचा सदस्यात देण्यात आला. हे सारे आयोगाच्या कामाकाजाची विश्वासाहाता वाढविणारे नाही. 'काहीही करा आणि आहाला हवा तसा अहवाल लवकरात लवकर द्या,' असे जर कुणी मंजूर असेल तर त्याचे काय, हे तपासावे लागण्या आहे. आयोगाने नोक्याचा आणि शिक्षण या दोन्ही क्षेत्रांसाठी १२ आणि ३५ अशी आरक्षणाची टेक्कवारी ठरविली असावी. ती कमी करून सरकारने सरकारकृत उच्च अहवाल तरी आंदोलकांचे समाजाता होऊ शकेल. मात्र, उद्या हे आरक्षण सुरु झाल्याचा काही समाजाता नव्या आरक्षणाच्या तरतुदीतून सवलत आणि काहीना मात्र कुणारी या प्रवर्गासाठी असणाऱ्या आरक्षणाच्या टेक्कवारीनुन सवलत असा वेच निर्माण होऊ शकतो. हा मुदाही उद्या न्यायालयीन विकितेते येणारच नाही, असे नाही. हा अबवाल देण्याचा मागासवर्ण आयोगातील तीन सदस्यांनी अधी राजीनामे दिले होते आणि अगदी शेवटच्या टप्प्याचा सदस्यात देण्यात आला. हे सारे आयोगाच्या कामाकाजाची विश्वासाहाता वाढविणारे नाही. 'काहीही करा आणि आहाला हवा तसा अहवाल लवकरात लवकर द्या,' असे जर कुणी मंजूर असेल तर त्याचे काय, हे तपासावे लागण्या आहे. आयोगाने नोक्याचा आणि शिक्षण या दोन्ही क्षेत्रांसाठी १२ आणि ३५ अशी आरक्षणाची टेक्कवारी ठरविली असावी. ती कमी करून सरकारने सरकारकृत उच्च अहवाल तरी आंदोलकांचे समाजाता होऊ शकेल. मात्र, उद्या हे आरक्षण सुरु झाल्याचा काही समाजाता नव्या आरक्षणाच्या तरतुदीतून सवलत आणि काहीना मात्र कुणारी या प्रवर्गासाठी असणाऱ्या आरक्षणाच्या टेक्कवारीनुन सवलत असा वेच निर्माण होऊ शकतो. हा मुदाही उद्या न्यायालयीन विकितेते येणारच नाही, असे नाही. हा अबवाल देण्याचा मागासवर्ण आयोगातील तीन सदस्यांनी अधी राजीनामे दिले होते आणि अगदी शेवटच्या टप्प्याचा सदस्यात देण्यात आला. हे सारे आयोगाच्या कामाकाजाची विश्वासाहाता वाढविणारे नाही. 'काहीही करा आणि आहाला हवा तसा अहवाल लवकरात लवकर द्या,' असे जर कुणी मंजूर असेल तर त्याचे काय, हे तपासावे लागण्या आहे. आयोगाने नोक्याचा आणि शिक्षण या दोन्ही क्षेत्रांसाठी १२ आणि ३५ अशी आरक्षणाची टेक्कवारी ठरविली असावी. ती कमी करून सरकारने सरकारकृत उच्च अहवाल तरी आंदोलकांचे समाजाता होऊ शकेल. मात्र, उद्या हे आरक्षण सुरु झाल्याचा काही समाजाता नव्या आरक्षणाच्या तरतुदीतून सवलत आणि काहीना मात्र कुणारी या प्रवर्गासाठी असणाऱ्या आरक्षणाच्या टेक्कवारीनुन सवलत असा वेच निर्माण होऊ शकतो. हा मुदाही उद्या न्यायालयीन विकितेते येणारच नाही, असे नाही. हा अबवाल देण्याचा मागासवर्ण आयोगातील तीन सदस्यांनी अधी राजीनामे दिले होते आणि अगदी शेवटच्या टप्प्याचा सदस्यात देण्यात आला. हे सारे आयोगाच्या कामाकाजाची विश्वासाहाता वाढविणारे नाही. 'काहीही करा आणि आहाला हवा तसा अहवाल लवकरात लवकर द्या,' असे जर कुणी मंजूर असेल तर त्याचे काय, हे तपासावे लागण्या आहे. आयोगाने नोक्याचा आणि शिक्षण या दोन्ही क्षेत्रांसाठी १२ आणि ३५ अशी आरक्षणाची टेक्कवारी ठरविली असावी. ती कमी करून सरकारने सरकारकृत उच्च अहवाल तरी आंदोलकांचे समाजाता होऊ शकेल. मात्र, उद्या हे आरक्षण सुरु झाल्याचा काही समाजाता नव्या आरक्षणाच्या तरतुदीतून सवलत आणि काहीना मात्र कुणारी या प्रवर्गासाठी असणाऱ्या आरक्षणाच्या टेक्कवारीनुन सवलत असा वेच निर्माण होऊ शकतो. हा मुदाही उद्या न्यायालयीन विकितेते येणारच नाही, असे नाही. हा अबवाल देण्याचा मागासवर्ण आयोगातील तीन सदस्यांनी अधी राजीनामे दिले होते आणि अगदी शेवटच्या टप्प्याचा सदस्यात देण्यात आला. हे सारे आयोगाच्या कामाकाजाची विश्वासाहाता वाढविणारे नाही. 'काहीही करा आणि आहाला हवा तसा अहवाल लवकरात लवकर द्या,' असे जर कुणी मंजूर असेल तर त्याचे काय, हे तपासावे लागण्या आहे. आयोगाने नोक्याचा आणि शिक्षण या दोन्ही क्षेत्रांसाठी १२ आणि ३५ अशी आरक्षणाची टेक्कवारी ठरविली असावी. ती कमी करून सरकारने सरकारकृत उच्च अहवाल तरी आंदोलकांचे समाजाता होऊ शकेल. मात्र, उद्या हे आरक्षण सुरु झाल्याचा काही समाजाता नव्या आरक्षणाच्या तरतुदीतून सवल

